

İKİ REFERANDUM

FUAT AKYÜREK

Son haftalarda iki referandum yaşandı. Birisi Irak Kürdistan Bölge Yönetimi tarafından yapıldı, diğeri ise Katalanlar tarafından. Söz konusu iki referandumun benzer yanları olmasına rağmen, benzemeyen, tamamen farklı koşulların ve şartların egemen olduğu yanları da bulunuyordu. İKBY'nin yaptığı referandum bir ulusun kendi kaderini kendisinin belirlemesi açısından haklı ve meşru bir referandumdu. Bölgede yaşayan Kürtlerin bağımsız devlet kurma, ya da buldukları ülkenin sınırları içinde eşit ve özgür bir biçimde özerk bölgelerde yaşama tercihleri bütünüyle kendilerine ait bir tercih ve buna dışarıdan yapılan müdahaleler kabul edilemez.

Sorunu Kürt Sorunu'nu, bir ulusun hakları temelinde değil de Barzani vb öne sürerek tartışanlar, bir ulusun hakları sorunun üzerini örtmeyi ve gericiliği güçlendirmeyi tercih ettiler. Bölge devletleri referanduma karşı sert bir tutum aldılar ve gerici yaptırımlara yöneldiler. ABD dahil büyük emperyalist devletler ise stratejik çıkarları gereği bu referandumu zamansız buldular. İsrail ise kendi stratejik çıkarları gereği destekledi. Ama vurgulamaya çalıştığımız gibi bir ulusun hakları söz konusu ve onların kendi kaderini kendi ellerine alması en doğal hakları.

Diğer referandum ise bilindiği gibi Katalonya'da yapıldı. Katalonya, katalanlar ayrı bir ulus olarak tanınmasa da İspanya içinde özerk bir bölge ve kendi meclisi, hükümeti var, dil konusunda da özgürlüğe sahip. Görüldüğü kadarıyla demokratizm konusunda ciddi bir sıkıntı bulunmuyor. Ama konu ulusal sorun olunca demokratizmin en önemli unsuru eksik kalmış! Yani ulusun ayrılma hakkı. Katalanlar bağımsızlık referandumu yapmaya soyununca İspanyol gericiliği bunu şiddetle ve zorbalıkla engelleme yönüne gitti. Zorbalığın ayrılma eğilimini, milliyetçi duyguları güçlendirdiğini ise tarihsel örnekler yeterince kanıtıyor.

Önce ilkeyi yeniden hatırlatmak gerekiyor. Her ulus kendi kaderini tayin etme hakkına sahiptir –özü ayrı devlet kurma hakkıdır- ve bu hak zorbalıkla ve şiddetle engellenemez. Ulus bu hakkı ayrılma yönünde de kullanabilir, demokratik bir birlik yönünde de kullanabilir. Bu tamamen sorunun tarihsel, toplumsal koşullarda nasıl ortaya çıktığına, harekete kimin yön verdiğine, birlikte yaşayacağı veya ayrılacağı ulusla ilişkilerine bağlıdır. Bu sorunun zorbalık ve bastırma ile “çözölmeye” çalışılması, karşılıklı sonu gelmeyen bir şiddete yol açabilir. Bu durumda ezilen ulusun mücadelenin farklı araçlarını kullanması elbette meşru ve haklıdır.

Katalonya sorunu İspanya gbi gelişmiş bir ülkede, demokratizmin genel olarak egemen olduğu koşullarda gündeme geldiği için, hem Katalon işçi ve emekçilerinin, hem de İspanyol işçi ve emekçilerinin yani genel olarak işçi sınıfının bu soruna yaklaşımı özel bir önem taşıyor. Elbette genel olarak solun ve sosyalistlerin, komünistlerin tutumu da. Katalan işçileri ve sosyalistleri ne yapmalıydı, İspanyol işçileri ve sosyalistleri ne yapmalıydı?

Bize göre Katalan işçilerinin ve sosyalistlerin tutumu ayrılıktan yana olmamalıydı. Onlar İspanyol ve ülkenin diğer uluslarının işçileri ile birlik yönünde tutum almalı, ayrılığa karşı çıkmalıydılar. Demokratik ve eşit koşullarda bir birlik, diğer sınıf kardeşleriyle ortak bir gelecek için mücadele için en doğru tutum bu olurdu. Katalan işçi ve emekçileri bunu yapmakla kendilerini katalan burjuvazisinden, milliyetçilerinden ve gericilerinden ayırmış olurlardı. Ama her koşulda zorbalığa ve gericiliğin şiddetine karşı mücadele etmekte elbette onların hakkıdır.

Peki İspanyol işçileri ne yapmalıydı? İspanyol işçi ve emekçileri ise Katalanların ulusal haklarını, ayrılma haklarını savunmalı, ayrılmayı ve bağımsızlığı katalan burjuvazisinin ve milliyetçilerinin hararetle savunmasını, ayrılığa karşı çıkma, Katalanların ulusal haklarını inkar etmenin gerekçesi yapan gerici bir çizgiyi reddetmeliydi. İspanyol işçileri kendi gericilerine ve onların uyguladığı saldırıya karşı mücadele etmekle yükümlüdür. Karşılıklı olarak zıtmış gibi görünen bu iki tutum, işçi ve emekçileri birleştiren, karşılıklı güveni pekiştiren onların sınıfsız ve sömürsüz bir dünya kurma mücadelesi için bir araya gelmesini, aralarındaki bağları güçlendirmesini sağlayan bir tutum olurdu. Bu yöndeki çabaların zayıf kaldığı anlaşılmaktadır. Sorunun genel olarak görüşmeler yoluyla çözölməsi, şiddet kullanılmaması yönünde cılız sesler yükseldi.

Bütün bunlardan elbette genel bir sonuç çıkarmak gerekiyor. Kapitalist emperyalist sistem demokrasinin diğer sorunlarında olduğu gibi –kadın sorunu, ulusal sorun vb- bu sorunları bir noktaya kadar getiriyor ama çözmek üzere son adımı atamıyor. Bunun için sermaye egemenliğinin, kapitalizmin yıkılması gerekiyor. Bu ise sınıfsız, sömürsüz bir dünya kurma tarihsel görevi ile yükümlenmiş işçi sınıfının işidir. Bugünün dünyasındanın durumu, karşı karşıya kalınan sorunlar, başka bir çözölmün olanaklı olmadığını her gün yeniden yeniden kanıtıyor.

